

Bijlage 4. Behandeling van de adviezen en opmerkingen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als cultuurhistorisch landschap van Trimpontbos en omgeving en als monument van bakoven met bakhuis in vakwerkbouw in Brakel (Everbeek)

Provincie: Oost-Vlaanderen

Gemeente: Brakel, 7de afdeling, sectie B en C

Objectnummers: 4.03/45059/103.1
4.01/45059/107.1

Dossiernummer: 4.001/45059/105.1

Omschrijving:

Trimpontbos en omgeving, Kapellen, Kremerstraat, Lobe, Maandagstraat, Pevenage, Trimpont, bakoven met bakhuis in vakwerkbouw, Trimpont 14

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, 12/06/24

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (SI)
Getekend op: 2024-06-12 22:40:07 +02:0
Reden: Ik keur dit document goed

  Vlaamse
overheid

Matthias DIEPENDAELE

1. Adviezen en opmerkingen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 8 februari 2024.

Het agentschap Natuur en Bos bracht op 21 februari 2024 een gunstig advies met voorwaarden uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

De omgeving van het Trimpontbos heeft een zekere grote historische en landschappelijke waarde. Om deze te behouden wenst het Agentschap Onroerend Erfgoed deze te beschermen als cultuurhistorisch landschap. Deze bescherming overlapt grotendeels met het VEN-gebied 'De Bronbossen en bovenlopen van de Vlaamse Ardennen' (nr 235) en het habitatrictlijngebied 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen' (BE2300007-9), deelgebied Trimpontbos. Binnen de afbakening van de bescherming is ook een natuurbeheerplan type 4 goedgekeurd, voor een reservaat dat beheerd wordt door Natuurpunt vzw. Bij het opstellen van een geïntegreerd beheerplan, zoals hier wordt voorgesteld, zal men rekening moeten houden met de voorwaarden en afspraken vastgelegd in dit bestaand beheerplan.

Eén van de voordelen van zo'n beheerplan is dat meerdere activiteiten opgenomen in het beheerplan vrijgesteld zijn van omgevingsvergunning (hoofdstuk 6 van natuurbeheerplan) en kapmachtiging. Het zou ingaan tegen de doelstellingen van dit instrument dat ten gevolge de, latere, bescherming als cultuurhistorisch landschap voor de vrijgestelde activiteiten toch nog een toestemming of machtiging moet gevraagd worden aan het Agentschap Onroerend Erfgoed. Derhalve wordt gevraagd om te schrappen dat voor de beheermaatregelen die opgenomen zijn in een goedgekeurd natuurbeheerplan een dergelijke toestemming niet wordt gevraagd.

Bespreking passende beoordeling

Er is een passende beoordeling opgesteld waarin is onderzocht in welke mate de bescherming en de voorschriften de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen zouden hypothekeren.

Het habitatrictlijngebied 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen' werd op 23 april 2014 aangewezen als Speciale Beschermingszone en in dit besluit werden ook de instandhoudingsdoelstellingen voor dit habitatrictlijngebied vastgelegd. Er mogen dan ook geen projecten of plannen goedgekeurd worden die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen zouden hypothekeren. (art. 36 ter §4 van het Natuurdecreet).

Een belangrijke doelstelling van dit habitatrictlijngebied is de uitbreiding van boshabitat en een kwaliteitsverbetering. Zolang de te behalen oppervlakte-doelstellingen niet gehaald zijn, moeten de bosdoelen in de overeenstemmende zoekzones worden gevrijwaard.

Met dit beschermingsplan wenst Onroerend Erfgoed enkele zichten op de erfgoedelementen open te houden. Deze vista's zijn op kaart gebracht op de figuren 1 – 4 van de passende beoordeling. Deze vista's overlappen grotendeels met zoekzone voor bossen (9120 – 9130).

Het Agentschap voor Natuur en Bos kan zich akkoord verklaren dat ter hoogte van deze vista's de bossen in hakhoutbeheer staan of er een mantelzoomvegetatie wordt ontwikkeld, waardoor het bos zich minder hoog zal ontwikkelen. Het Agentschap voor Natuur en Bos gaat akkoord dat de oude hoogstamboomgaard (Lobe, 7) wordt behouden en op die locatie geen bos wordt

ontwikkeld zoals voorzien op de zoekzonekaart. Het Agentschap voor Natuur en Bos stelt vast dat het beschermingsplan geen betekenisvolle aantasting impliceert voor de instandhoudingsdoelstellingen van de speciale beschermingszone. Het Agentschap voor Natuur en Bos verklaart zich akkoord met de conclusies uit de passende beoordeling. De passende beoordeling wordt gunstig geadviseerd.

Conclusie

Het Agentschap voor Natuur en Bos adviseert de bescherming als cultuurhistorisch landschap gunstig onder volgende voorwaarde:

- De aangeduide vista's die zijn gelegen in een zoekzone met bosdoelen worden gevrijwaard als gebied voor bos(ontwikkeling). Het desgevallend aanwezige bos mag worden onder hakhoutbeheer worden geplaatst of als mantelzoomvegetatie worden ontwikkeld;
- Voor alle beheermaatregelen opgenomen in toepasselijke natuurbeheerplannen (op dit ogenblik: Everbeekse Bossen – NBP-OV-22-0206), vastgesteld op grond van het Natuurdecreet, moet géén toelating gevraagd worden aan het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Behandeling van het advies:

- Het Agentschap voor Natuur en Bos adviseert de passende beoordeling gunstig. De voorwaarden waren reeds in de passende beoordeling opgenomen.
- Het Agentschap voor Natuur en Bos stelt als voorwaarde om in het beschermingsbesluit op te nemen dat de beheermaatregelen in het natuurbeheerplan worden vrijgesteld van een voorafgaande toelating door het Agentschap Onroerend Erfgoed.
Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Het betekent ook dat een zakelijkrechthouder en gebruiker verplicht is het beschermd onroerend goed als een goed huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Hieronder valt ook actief beheer. Het natuurbeheerplan type 4 voor dit gebied voorziet onder meer beheer dat valt onder regulier beheer. Er is geen toelating vereist voor alles wat valt onder regulier onderhoud of passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood. In een beschermingsbesluit kan geen vrijstelling van toelatingsplichten verleend worden op basis van een bestaand natuurbeheerplan. De terreinbeheerder kan in de toekomst, bijvoorbeeld bij de herziening van het natuurbeheersplan, streven naar een geïntegreerd natuur- en erfgoedbeheerplan. Via dit plan kan dan geregeld worden dat werken vrijgesteld worden van toelating, zo lang dit plan geldt.

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) bracht op 5 maart 2024 een gunstig advies met opmerkingen uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Het INBO gaat akkoord met het besluit van de passende beoordeling dat de huidige natuur- en onroerenderfgoedwaarden nauw met elkaar verbonden zijn en dat de natuur- en onroerenderfgoeddoelstellingen elkaar versterken. De doelstellingen van de voorgenomen beschermingen als cultuurhistorisch landschap en monument stroken grotendeels met de prioritaire inspanningen die vooropgesteld zijn voor de speciale beschermingszone 'BE2300007 Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen'. De bescherming strookt eveneens met het soortenbeschermingsprogramma voor beekprik en rivierdonderpad. We adviseren de voorlopige bescherming dan ook gunstig.

We hebben wel een opmerking bij de aanduiding van de historisch permanente graslanden. Het Onroerenderfgoedbesluit definieert historisch permanent grasland (HPG) ruimer dan het Natuurdecreet. Er zijn dus meer graslanden aangeduid dan deze die strikt genomen volgens het Natuurdecreet onder HPG vallen. Toch zijn enkele percelen die biologisch waardevol

halfnatuurlijk grasland zijn, en dus HPG, niet aangeduid (zie kaartje in bijlage, BWK uitgave 2023, De Saeger et al. 2023).

Het gaat om volgende percelen bij Kapellen nr. 6, het terreinbezoek van de INBO-deskundige dateert van mei 2018. Op luchtfoto 2022 zijn deze percelen nog steeds grasland. Deze zouden best als HPG ingekleurd worden.

- *hp* + khcr° + khca°*
- *hp* + kj + khca°*
- *hpr* + kbca*

Behandeling van het advies:

Het INBO adviseert om drie percelen bijkomend op te nemen op de kaart van de historisch permanente graslanden op basis van hun floristische waarde. De percelen zijn al meerdere decennia ononderbroken grasland. De percelen worden aangevuld op de kaart 'bijlage 2' bij het ministerieel besluit.

Conclusie: het advies heeft invloed op het ministerieel besluit. Het ministerieel besluit werd als volgt aangepast:

Ministerieel besluit:

De kaart 'bijlage 2' bij het ministerieel besluit wordt aangevuld met drie percelen historisch permanent grasland.

Het departement Omgeving en de overige agentschappen brachten geen advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet is het advies bijgevolg gunstig.

Conclusie: het advies heeft invloed op het ministerieel besluit. Het ministerieel besluit werd als volgt aangepast:

Ministerieel besluit:

De kaart 'bijlage 2' bij het ministerieel besluit wordt aangevuld met drie percelen historisch permanent grasland.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 8 februari 2024.

Het departement en de agentschappen brachten geen advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet is het advies bijgevolg gunstig.

Conclusie: de adviesvraag heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 8 februari 2024.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: de adviesvraag heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Brakel

Het advies werd gevraagd op 8 februari 2024.

Gemeente Brakel

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 6 maart 2024 een ongunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

1° het college had minstens verwacht dat een (principeel) akkoord van de eigenaar(s) in het beschermingsdossier werd opgenomen. Er is op geen enkele wijze overleg georganiseerd met de eigenaars van deze tientallen percelen. Velen onder hen zijn ook professioneel landbouwer. Middels dit voorstel, worden opnieuw nieuwe "beperkende regeltjes" opgelegd. De Vlaamse Regering heeft beslist de komende periode geen gronden meer aan te kopen voor natuurgebieden. Niettegenstaande voorliggend voorstel geen overdracht van zakelijke rechten met zich mee brengt; meent het college dat ook deze voorstellen onder ditzelfde moratorium dienen te vallen.

2° in het licht van de komende regionale verkiezingen van juni 2024 is het college de mening toegedaan dat dergelijke impactvolle beslissing onder de vorm van een ministerieel besluit momenteel niet gepast is. Voor lokale besturen is hieromtrent een omzendbrief toepasselijk, waarvan het college meent dat de inhoud ook voor andere overheden zou mogen toegepast worden. "Daarom verzoek ik de lokale en provinciale overheden om in het jaar van de verkiezingen tot aan de installatie van de nieuwe raden met de nodige omzichtigheid op te treden en in extremis geen beslissingen te nemen die het beleid van de nieuwe raden of de toekomstige ontwikkeling van de financiën nodeloos zouden verstoren."

Behandeling van het advies en opmerkingen:

1. De zakelijk rechthouders van Trimfont 14 werden gecontacteerd in functie van het onderzoek naar de erfgoedwaarden van de bakoven met bakhuis met bijhorend plaatsbezoek. Tijdens een volgend plaatsbezoek werd hen het voorstel tot bescherming als monument toegelicht. Zij werden ook om advies gevraagd voorafgaand aan het voorstel tot voorlopige bescherming.

Voor wat de zakelijk rechthouders van de percelen binnen het cultuurhistorisch landschap betreft worden zij na de voorlopige bescherming op de hoogte gebracht. Er loopt na de voorlopige bescherming een openbaar onderzoek. Indien gewenst kan ook een hoorzitting bij de gemeente georganiseerd worden.

De beschermingsprocedure van een cultuurhistorisch landschap voorziet geen bevragen van opmerkingen van zakelijk rechthouders voorafgaand aan de voorlopige bescherming. Enkel voor het beschermde monument werden daarom opmerkingen gevraagd aan de zakelijk rechthouders. Tijdens het openbaar onderzoek in de beschermingsprocedure is er inspraakmogelijkheid voor iedereen.

Het beschermingsvoorstel voorziet niet in het kopen van gronden en heeft ook nadien geen impact op mogelijke wisselingen in eigendomstoestand. Het moratorium is niet van toepassing op het beschermen van onroerend erfgoed. Het feit dat sommige landbouwgronden gevat worden door een landschapsbescherming kan niet vergeleken worden met een aankoop of overdracht van zakelijk recht. De rechtsgevolgen voor landbouwers gaan vooral om het in stand houden van de huidige toestand. De bescherming wijzigt geen bestemmingen en heeft ook geen impact op vrijheid van teeltkeuze.

2. De Vlaamse Regering heeft volheid van bevoegdheid tot aan de verkiezingen, daarna start de periode van "lopende zaken" tot een nieuwe Vlaamse Regering is aangesteld. In het kader van de beschermingsprocedure wordt de gemeenteraad niet gevraagd om een beslissing te nemen. Het citaat uit de omzendbrief is niet van toepassing.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier of het ministerieel besluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 8 februari 2024.

De VCOE bracht op 22 maart 2024 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

1. De VCOE ontving op 8 februari 2024 een adviesvraag van Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de voorlopige bescherming als cultuurhistorisch landschap van Trimpontbos en omgeving en als monument van bakoven met bakhuis in vakwerkbouw in Brakel (Everbeek). De commissie spreekt zich in dit advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming, met name: (a) het ministeriële besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan, en (d) het inhoudelijk dossier met inbegrip van de documentatiebijlagen.
2. Voorliggend dossier vloeit voort uit een geografische screening van waardevolle landschappelijke gehelen in de Vlaamse Ardennen. Dat onderzoek resulteerde in drie beschermingsvoorstellen voor cultuurhistorische landschappen en twee beschermingsvoorstellen voor monumenten. De commissie bracht reeds advies uit over de betrokken bescherming als monument van het park en Villa Louisa in Oudenaarde.¹ De overige beschermingsvoorstellen uit dit pakket liggen nu ter advisering voor.² De commissie acht een selectie op geografische basis mogelijk, maar mist een afweging in vergelijkend perspectief. De dossiers geven niet aan in welke mate de geëvalueerde erfgoedwaarden beantwoorden aan de decretale selectiecriteria van de zeldzaamheid, herkenbaarheid, representativiteit, ensemblewaarde en contextwaarde. Het is ook onduidelijk hoe de geselecteerde sites zich verhouden ten opzichte van elkaar en niet-geselecteerde sites, alsook wat de selectie bijdraagt aan het beschermde bestand op Vlaams niveau. De commissie acht het aldus nodig de geografische selectie en afweging van het 'pakket Vlaamse Ardennen' verder te onderbouwen.
3. Artikel 1.1 en 1.2 van het ministeriële besluit leggen de voorlopige beschermingen van respectievelijk het cultuurhistorisch landschap en het monument vast, en verwijzen naar het afbakeningsplan en de fotoregistratie die bij het besluit zijn gevoegd. De commissie erkent de hoge gaafheid en erfgoedwaarde van het Trimpontbos en de vallei van de Terkleppebeek. De historisch-landschappelijke structuur van dit gebied is nagenoeg onveranderd gebleven en bestaat uit beboste heuvelkammen afgewisseld door het smal en lager gelegen valleilandschap met graslanden, oude bomen, perceelsrandbeplantingen, kronkelende paadjes en verspreide kleine agrarische bebouwing. Wat de afbakening van het cultuurhistorisch landschap betreft, merkt de commissie op dat de voorgestelde perimeter (95,19 ha) beperkter is dan het in de wetenschappelijke inventaris opgenomen landschappelijk geheel 'Trimpontbos en Hayesbos'.³ Het is onduidelijk waarom enkele aansluitende gebiedsdelen niet mee worden beschermd. Zo ontbreekt toelichting bij de uitsluiting van het deel van de vallei van de Terkleppebeek dat verder oostwaarts richting Everbeek-Beneden loopt, alsook van de percelen net ten noorden van Pevenage. Het dossier gaat ook niet in op de keuze om geen verbinding te maken met het nabijgelegen cultuurhistorisch landschap van het 'Hayesbos en Verrebeekvallei'.⁴ De commissie vraagt de (al dan niet beperkte) erfgoedwaarden van de uitgesloten gebiedsdelen van het landschappelijk geheel alsnog te evalueren en op basis daarvan de afbakening van bescherming verder te motiveren

dan wel te herzien. Wat de bakoven met bakhuis betreft, ondersteunt de commissie een afzonderlijke bescherming als monument. Dit laat toe om ook het typische interieur van de bakoven te beschermen en biedt de meeste kansen voor toekomstig behoud en beheer. Uit de extra documentatiebijlage blijkt dat deze bakoven van het samengestelde type, gedeeltelijk opgetrokken in vakwerkbouw, uitzonderlijk is op Vlaams niveau. Hoewel typisch in de Vlaamse Ardennen en vroeger ruim verspreid, zijn vandaag slechts enkele gaaf bewaarde voorbeelden hiervan gekend. Tot slot wijst de commissie op de summiere fotoregistratie voor het cultuurhistorisch landschap. Meerdere van de expliciet opgesomde houtige beplantingen en gebouwen met erfgoedwaarde lijken niet of onvolledig fotografisch geregistreerd. Op basis van de onderschriften is bovendien niet altijd duidelijk welke erfgoedelementen corresponderen met de foto's. De commissie vraagt de fotoregistratie maximaal af te stemmen op de opsomming van de erfgoedelementen en -kenmerken in het beschermingsbesluit, en waar nodig deze fotoregistratie te vervolledigen.

4. Artikel 2.1 en 2.2 van het ministeriële besluit verwijst naar de erfgoedwaarden die de beschermingen als cultuurhistorisch landschap en als monument verantwoorden. De commissie erkent de esthetische, historische, ruimtelijk-structurende en wetenschappelijke waarde die aan het Trimontbos en omgeving wordt toegekend. De commissie erkent tevens de historische en architecturale waarde van de als monument te beschermen bakoven met bakhuis in vakwerkbouw. De commissie gaat ook akkoord met de opsomming en beschrijving van de erfgoedelementen en -kenmerken in respectievelijk artikel 2.1 en 2.2 van het ministeriële besluit.
5. Artikel 3.1 van het ministeriële besluit omvat de beheersdoelstellingen voor het cultuurhistorisch landschap. De commissie ondersteunt de aanzet tot opmaak van een geïntegreerd beheerplan. Op die manier kan een correct evenwicht worden gezocht tussen natuurbeheer enerzijds, en het behoud en ondersteunen van de erfgoedwaarden anderzijds. In dat opzicht lijkt de stelling in beheersdoelstelling 3° vooruit te lopen op mogelijke bevindingen van dergelijk geïntegreerd beheerplan. Bij opmaak van dit beheerplan zal nog moeten blijken of een 'verbetering van de habitatkwaliteit positief [is] voor het behoud van de erfgoedwaarden- en kenmerken'. De commissie vraagt beheersdoelstelling 3° dan ook te schrappen uit het beschermingsbesluit. De overige beheersdoelstellingen voor het cultuurhistorisch landschap zijn gericht op het vrijwaren en versterken van aanwezige erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen. De commissie kan deze ondersteunen. De commissie vraagt wel nog een beheersdoelstelling toe te voegen inzake het behoud van het typische voorkomen van de gebouwen met erfgoedwaarde. Artikel 3.2 omvat specifieke beheersdoelstellingen voor de als monument te beschermen bakoven met bakhuis. De commissie onderschrijft het belang van een vakkundig en preventief onderhoud waarbij het volume in afwachting van een duurzame oplossing wind- en waterdicht wordt gemaakt. Een eventuele herbestemming dient afgestemd te zijn op de draagkracht van het kleine gebouw en de afleesbaarheid van de vroegere functie als bakoven. De commissie formuleert wel voorbehoud bij de mogelijkheid in beheersdoelstelling 4° om de versteende langsgevel(s) van het varkensstalletje te vervangen door vakwerkbouw. Verstening is net typerend voor dergelijke constructies en bepaalt mee de historische gelaagdheid ervan. De commissie vraagt beheersdoelstelling 4° aldus te schrappen of te nuanceren.
6. Artikel 4.1 en 4.2 van het ministeriële besluit formuleren de voorschriften voor instandhouding en onderhoud. Wat betreft de instandhoudingsvoorschriften voor het cultuurhistorisch landschap, is er in het inhoudelijk dossier (pag. 28) sprake van vijf 'bijkomende bijzondere voorschriften' naast de generieke instandhoudingsvoorschriften. Artikel 4.1 van voorliggend ontwerpbesluit beperkt zich echter tot één aanvullend voorschrift inzake de beleving van de rust en de stilte in het gebied. De commissie vraagt artikel 4.1 van het ministeriële besluit op dit vlak aan te vullen en beter af te stemmen met de tekst van het inhoudelijk dossier.

7. *Artikel 5 van het ministeriële besluit bevat tot slot de toelatingsplichten. De commissie kan deze ondersteunen.*
8. *Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming als cultuurhistorisch landschap van Trimpontbos en omgeving en als monument van bakoven met bakhuis in vakwerkbouw in Brakel (Everbeek). De commissie vraagt:*
  - a. *de geografische selectie en afweging van het 'pakket Vlaamse Ardennen' te onderbouwen;*
  - b. *de (al dan niet beperkte) erfgoedwaarden van de uitgesloten gebiedsdelen van het landschappelijk geheel te evalueren en op basis daarvan de afbakening van bescherming verder te motiveren dan wel te herzien;*
  - c. *de fotoregistratie te vervolledigen en de onderschriften van de foto's maximaal af te stemmen op de opsomming van erfgoedkenmerken en -elementen in het beschermingsbesluit;*
  - d. *beheersdoelstelling 3 te schrappen en een beheersdoelstelling toe te voegen inzake de gebouwen met erfgoedwaarde;*
  - e. *beheersdoelstelling 4° te schrappen of te nuanceren;*
  - f. *artikel 4 van het ministeriële besluit aan te vullen en beter af te stemmen met de tekst van het inhoudelijk dossier.*

Behandeling van het advies:

2. De erfgoedwaarden worden omschreven in het ministerieel besluit en beantwoorden aan de decretale selectiecriteria. De volgende omschrijving over de geografische selectie en afweging van het 'pakket Vlaamse Ardennen' kan hierbij nog verder worden toegelicht:

Op vraag van minister Diependaele werd onderzocht welke gebieden in de Vlaamse Ardennen in aanmerking komen voor een bescherming als cultuurhistorisch landschap. Door middel van een snelscreening werd in 2020 een beperkt onderzoek gevoerd naar de gebieden met een hoge erfgoedwaarde.

De scope betrof de 'Vlaamse Ardennen s.l.'. Volgende gemeenten vallen hierin: Brakel, Gavere, Geraardsbergen, Haaltert, Horebeke, Herzele, Kluisbergen, Kruisem, Lierde, Maarkedal, Oosterzele, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zottegem en Zwalm.

Vertrekbasis waren alle landschappelijke gehelen uit de landschapsatlas (geoportaal.onroenderfgoed.be) in september 2020. In totaal liggen 40 landschappelijke gehelen volledig of deels binnen de Vlaamse Ardennen s.l..

'Tiegemberg met Sint-Arnolduspark, Hellebos en omgeving' in Anzegem ligt in West-Vlaanderen maar behoort landschappelijk nog tot de Vlaamse Ardennen. Dit gebied werd toegevoegd aan de screening.

Vier gebieden aan de oostelijke en noordelijke perimeter horen landschappelijk niet tot de Vlaamse Ardennen en vielen buiten de scope:

- Merelbeekse bossen
- Dendervallei tussen Idegem en Ninove en het Geitebos
- Kongoberg
- Markvallei stroomafwaarts Galmaarden

Screening van de kaarten op basis van terreinkennis bracht nog drie gebieden aan die niet als landschappelijk geheel zijn opgenomen in de Landschapsatlas: Moenebroek (Geraardsbergen), Steenhuize (Herzele), Pyreneeën-Patersbos (Ronse). Deze gebieden werden toegevoegd aan de wetenschappelijke inventaris en eveneens aan de screening.

Van deze 39 landschappelijke gehelen binnen de Vlaamse Ardennen werd nagegaan of ze voldoende gevat zijn door een erfgoedbescherming of een afbakening als erfgoedlandschap: zeven gebieden zijn volledig of bijna volledig afgedekt door een bescherming als cultuurhistorisch landschap (CHL) of een afbakening als erfgoedlandschap (EL), of er is een initiatief lopende tot bescherming als cultuurhistorisch landschap (CHL) of monument (M) of stads- of dorpsgezicht (SDG) of afbakening als erfgoedlandschap (EL). Deze gebieden zijn of worden voor minstens 2/3, inclusief de kern, beschermd en worden niet verder meegenomen in de oefening:

- Kasteeldomein Baudries en omgeving (CHL en M)
- Bouvelobos en Hemsrode (EL)
- Dorpskern van Ename met archeologische site en Bos t'Ename (CHL, DG)
- De Heuvel van Bossenare (EL)
- Vlaamse Ardennen van Koppenberg tot Kluisberg (EL)
- Muziekbos-Koekamberbos (EL)
- Vallei van de Cotthembeek met omringende kouters (EL)

De overblijvende 32 gebieden werden op basis van de aanwezige gebiedskennis bij experts van het agentschap Onroerend Erfgoed onderzocht op erfgoedwaarde, selectiecriteria, kansen en knelpunten. Daaruit bleken tien gebieden in aanmerking te komen voor verder onderzoek in functie van een mogelijk bescherming. Omwille van prioriteiten werden de drie gebieden die het hoogste scoorden voorgesteld om voor te dragen voor bescherming als cultuurhistorisch landschap. Binnen de Vlaamse Ardennen s.l. is er nog potentie om bijkomende gebieden te beschermen als cultuurhistorisch landschap.

3. De afbakening van het ontwerp cultuurhistorisch landschap beperkt zich tot het gebied dat, holistisch gezien, het hoogste scoort op de erfgoedwaarden en selectiecriteria. Het volledige gebied van het landschappelijk geheel komt niet in aanmerking voor bescherming als cultuurhistorisch landschap maar heeft wel nog voldoende erfgoedwaarde om in de wetenschappelijke inventaris opgenomen te zijn. Een aansluiting met het gebied 'Hayesbos en Verrebeekvallei' was niet haalbaar en is ook niet nodig omdat de beide gebieden op zich apart als cultuurhistorisch landschap kunnen beschermd zijn.

Een aanpassing van de afbakening is niet nodig.

De fotoregistratie van het cultuurhistorisch landschap omvat 35 foto's en vat hiermee de essentie van de erfgoedwaarden en -elementen. Van alle erfgoedelementen, zowel bouwkundig erfgoed als van de houtige beplantingen met erfgoedwaarde, zijn de linken naar de erfgoedinventaris opgenomen waarbij er ook één of meerdere gedateerde foto's aan verbonden zijn. Er wordt in het inhoudelijk dossier nog een kaartje toegevoegd met de ruimtelijke situering van de foto's ter verduidelijking en de onderschriften van de foto's worden nog verduidelijkt door de ID-nummer uit de erfgoedinventaris op te nemen.

5. De passende beoordeling gaat verder in op de natuurdoelen en de relatie met het behoud van de erfgoedwaarden. Het verbeteren van de habitatkwaliteit is in veel gevallen wel degelijk positief voor het behoud van de erfgoedwaarden- en kenmerken maar inderdaad niet in alle gevallen. De doelstelling hier is dat dit wel het geval is, de beheersdoelstelling kan hier behouden blijven.

Het is zo dat art.3.1 moet samen gelezen worden met art. 5. In art. 5 staan toelatingsplichten werken voor het behoud van het bouwkundige erfgoed. Daarom is het niet wenselijk om bij art. 3 bijkomende beheersdoelstellingen toe te voegen voor het bouwkundig erfgoed.

Versteende muurdelen maken inderdaad deel uit van de gelaagde bouwgeschiedenis van de bakoven in vakwerkbouw. Hoewel de 4de beheersdoelstelling in art. 3.2. in het voor advies voorliggende beschermingsvoorstel een nuance inbouwt ("op basis van een *bouwhistorisch* en

iconografisch onderzoek"), is deze erg gedetailleerd en loopt ze te veel vooruit op toekomstig bouwhistorisch en iconografisch onderzoek. Op dit moment ontbreken aanwijzingen hoe het vakwerk van de versteende langsgevels van het varkensstalletje er heeft uitgezien. Daarom wordt de 4de beheersdoelstelling voor de bakoven geschrapt. Hierdoor wordt de 5de beheersdoelstelling opnieuw genummerd als 4de. De commissie herhaalt ook de essentie van de 3de beheersdoelstelling: "Een eventuele herbestemming dient afgestemd te zijn op de draagkracht van het kleine gebouw en de afleesbaarheid van de vroegere functie als bakoven." Bij nader inzien is ook deze beheersdoelstelling erg gedetailleerd. Ze wordt als volgt tot haar essentie herleid: "het herbestemmen van de bakoven behoort tot de mogelijkheden, indien dit de draagkracht ervan niet overschrijdt. Ook kan de vroegere broodbak-functie hernomen worden. Zowel voor het exterieur als voor het interieur is het wenselijk dat de vroegere functie (ovenmond, broodoven met koepelgewelf enz.) leesbaar blijft."

6. In 4.1 over de voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed zijn er verschillen in de oplijsting in het inhoudelijk dossier en het ontwerp ministerieel besluit. De oplijsting in het inhoudelijk dossier wordt aangepast naar de oplijsting in het ministerieel besluit:

- 1° het cultuurhistorisch landschap als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade door brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het cultuurhistorisch landschap regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood;
- 5° de beleving van de rust en de stilte in het gebied te respecteren in functie van de landschapsbeleving. Werken of activiteiten in dit gebied passen hierbinnen en mogen de draagkracht van het gebied niet overschrijden.

De zaken die in het inhoudelijk dossier werden opgelijst zijn ondervangen via de toelatingsplichtige werken in art. 5 of de beheersdoelstellingen in art. 3.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit werden als volgt aangepast:

Inhoudelijk dossier:

- Aanvulling met een kaart die de locatie en oriëntatie van de fotoregistratie verduidelijkt;
- Oplijsting van de voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed (p. 28-29) aanpassen naar de oplijsting in het ministerieel besluit.

Ministerieel besluit:

- De 4de beheersdoelstelling voor de bescherming van de bakoven als monument wordt geschrapt. Hierdoor wordt de 5de beheersdoelstelling opnieuw genummerd als 4de.
- Aanvulling bij de onderschriften van de fotoregistratie in bijlage 3 bij het ministerieel besluit.

1.4. Opmerkingen van de zakelijkrechthouder(s)

De opmerkingen over het beschermingsvoorstel als monument werden gevraagd op 7 februari 2024.

De zakelijkrechthouders gaven geen opmerkingen over deze bescherming.

Conclusie: De vraag om opmerkingen heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.5. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen en de opmerking(en) van de zakelijkrechthouder(s) hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit werden als volgt aangepast:

Inhoudelijk dossier:

- Aanvulling in het inhoudelijk dossier in bijlage 5.3 met een kaart die de locatie en oriëntatie van de fotoregistratie verduidelijkt;
- Oplijsting van de voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed (p. 28-29) aanpassen naar de oplijsting in het ministerieel besluit:
  - 1° het cultuurhistorisch landschap als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade door brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
  - 2° de toestand van het cultuurhistorisch landschap regelmatig te controleren;
  - 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
  - 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood;
  - 5° de beleving van de rust en de stilte in het gebied te respecteren in functie van de landschapsbeleving. Werken of activiteiten in dit gebied passen hierbinnen en mogen de draagkracht van het gebied niet overschrijden.

Ministerieel besluit:

- De kaart 'bijlage 2' bij het ministerieel besluit wordt aangevuld met drie percelen historisch permanent grasland ten oosten van Kapellen 6.
- De 3de beheersdoelstelling voor de bescherming van de bakoven als monument wordt herleid tot haar essentie: "het herbestemmen van de bakoven behoort tot de mogelijkheden, indien dit de draagkracht ervan niet overschrijdt. Ook kan de vroegere broodbak-functie hernomen worden. Zowel voor het exterieur als voor het interieur is het wenselijk dat de vroegere functie (ovenmond, broodoven met koepelgewelf enz.) leesbaar blijft".
  - Oorspronkelijke beheersdoelstelling:
"3° het herbestemmen van de bakoven behoort tot de mogelijkheden, indien dit de draagkracht ervan niet overschrijdt. Ook kan de vroegere broodbak-functie hernomen worden. Een mogelijke herbestemming is best ook reversibel, met het ook op een later eventueel hernemen van de functie als bakoven. Het grotere bakhuis met aansluitende kleine stal leent zich het best voor een herbestemming. Het in volume beperkte bakovengebouwtje laat omwille van de invulling ervan met de eigenlijke broodoven niet toe dat dit gebouwtje substantieel bij een herbestemming betrokken wordt. Ook bij het niet herstellen van de vroegere broodbak-functie dient het bakovengebouwtje in stand gehouden te worden. Zowel voor het exterieur als voor het interieur (ovenmond, broodoven met koepelgewelf enz.) is het wenselijk dat de vroegere functie leesbaar blijft";
- De 4de beheersdoelstelling voor de bescherming van de bakoven als monument wordt geschrapt. Hierdoor wordt de 5de beheersdoelstelling opnieuw genummerd als 4de.
  - Geschrapte beheersdoelstelling:
"4° een reconstructie in vakwerkbouw van de versteende langsgevel(s) van het varkensstalletje – op basis van een bouwhistorisch en iconografisch onderzoek – behoort tot de mogelijkheden. Een andere mogelijkheid is om de verstening te behouden";

- Aanvulling bij de ondertekeningen van de fotoregistratie in bijlage 3 bij het ministerieel besluit met de verwijzing naar de ID-nummer van de erfgoedobjecten in de erfgoedinventaris.